

מקור: pixabay

מגמות בשוקי תפוחי אדמה בעולם

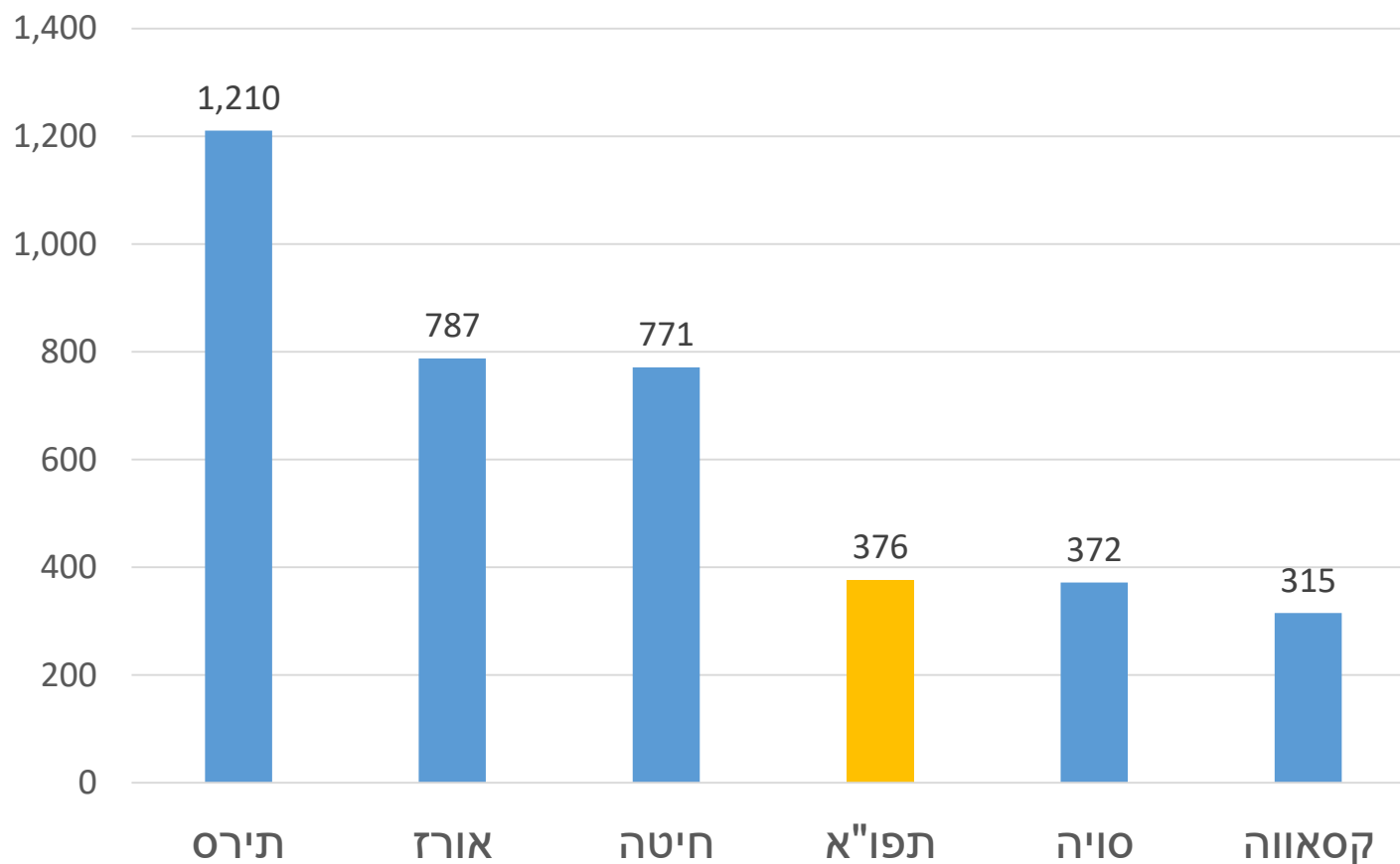
- ד"ר יעל קחל, יונתן ליבוביץ
- כנס לסיכום תוצאות מחקרים בתפוז"א, 7.2.2023

תפוחי אדמה – מזון בסיסי חשוב

ייצור תפוחי אדמה עומד במקום הרביעי בין הגידולים למזון

2

הייצור העולמי 2021 - מיליוני טון

יתרונות תפוחי אדמה:

- מתאים לאזורי אקלים רבים
- אספקה גבוהה של מרכיבי תזונה לדונם
- מגוון רחב של אפשרויות הכנה

עלייה של 14% בייצור העולמי של תפוז

בהשוואה לגידול של 13% באוכלוסיית העולם באותה תקופה

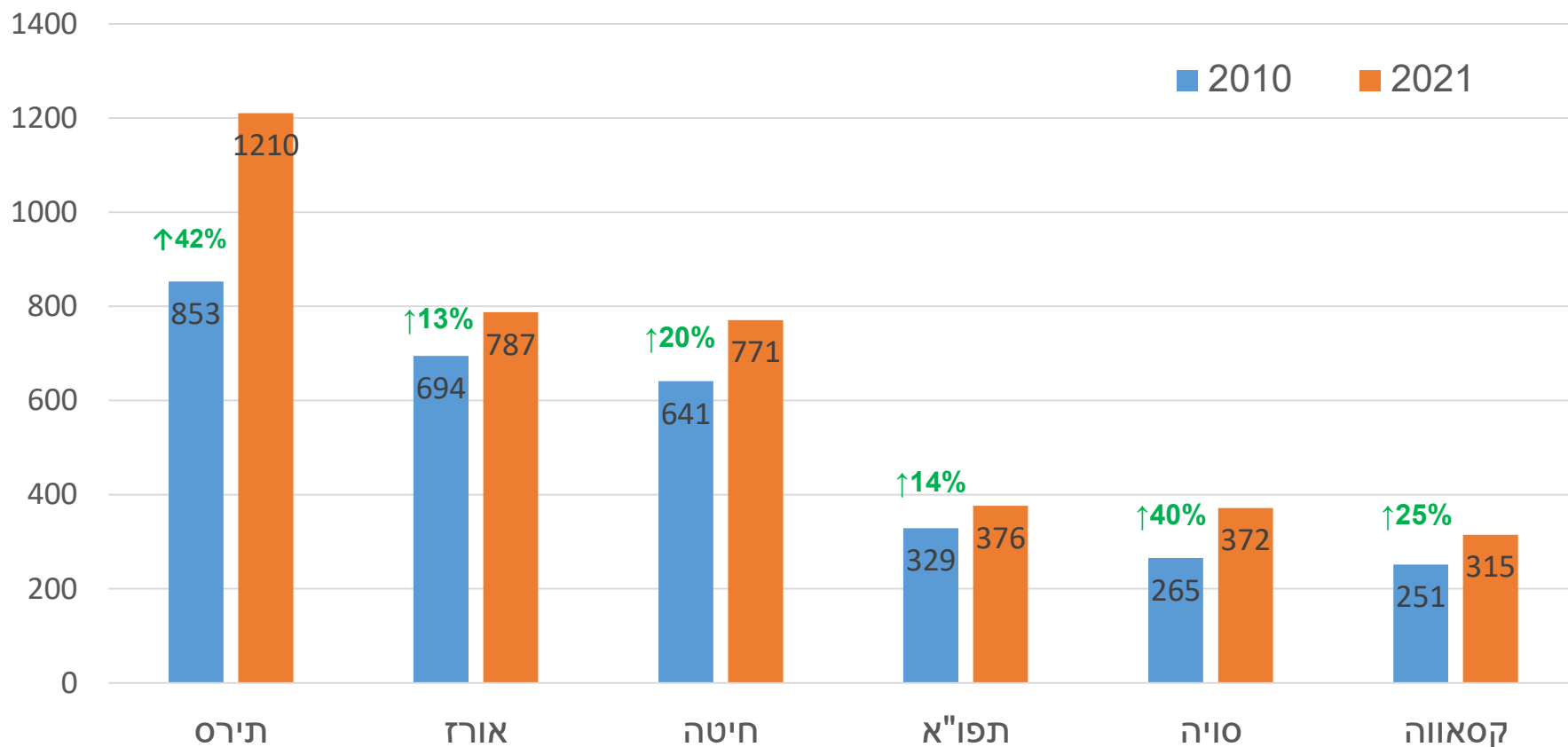
חסרונות תפוז:

- רגישים (טיפול, הובלה, אחסון)
- נגעי הסגר
- מגבלות לאחסון וסחר
- זמן הכנה

השפעת מדיניות:

- ביו-דלק
- סבסוד גרעינים

התפתחות הייצור העולמי - מיליוני טון

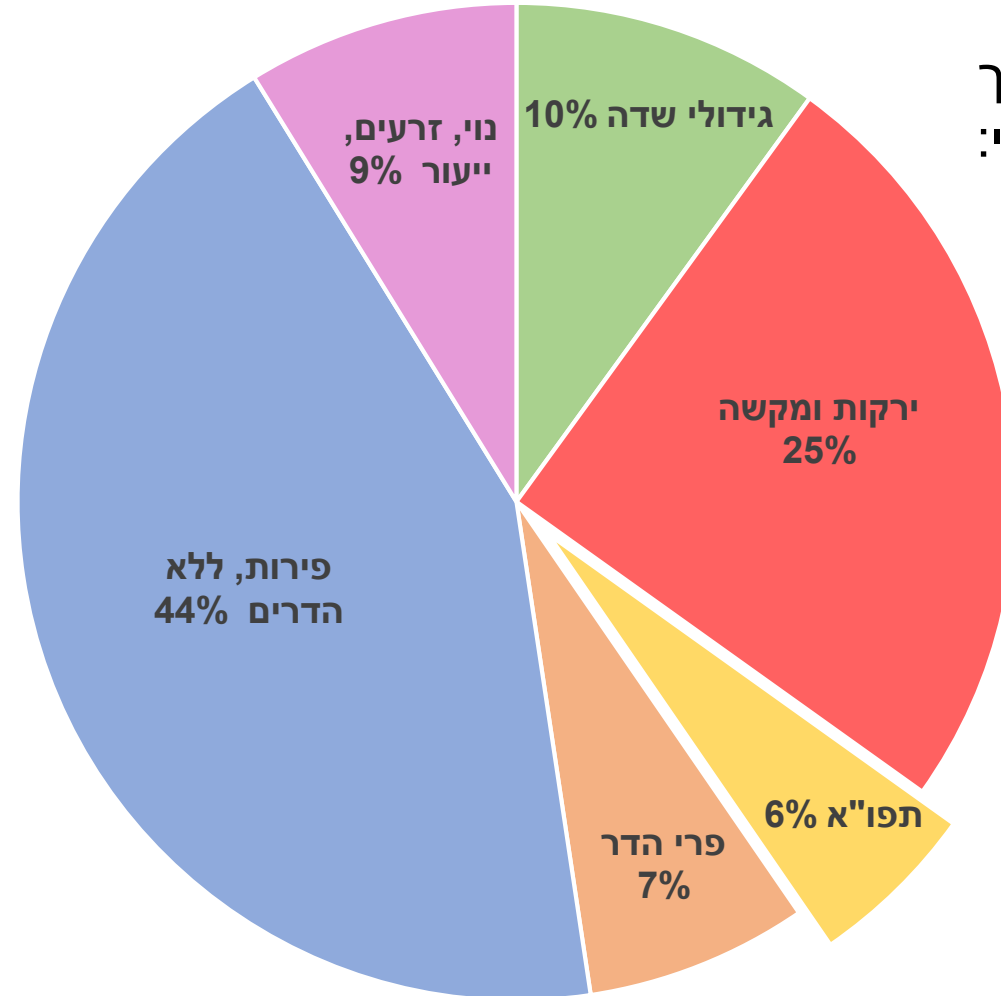

תפוחי אדמה בישראל

נתח תפוז"א מסך הייצור הצמחי - 2021

התפלגות ערך הייצור הצמחי:

ייצור צמחי: 18.3 מיליארד ש"ח

ייצור תפוז"א: 1.02 מיליארד ש"ח (6%)

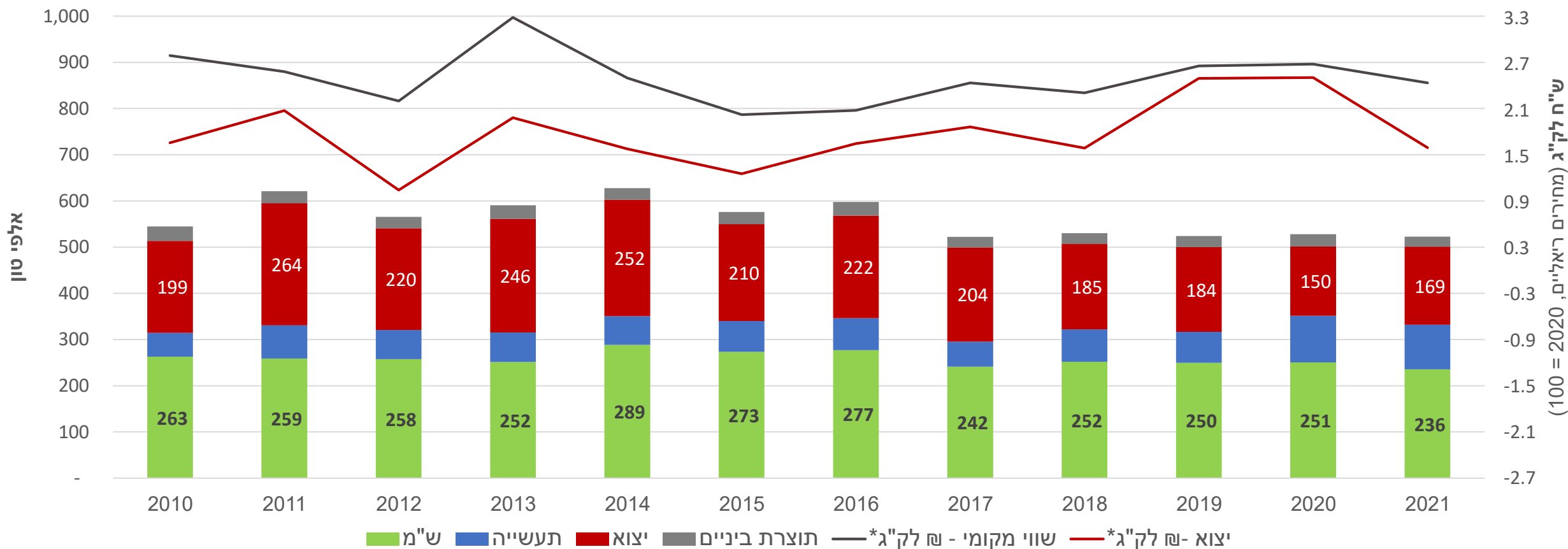
יצוא תפוז"א: 273 מיליון ש"ח

אחוז תפוז"א מסך כמות הייצור הצמחי: 11%

ירידה ביצוא, יציבות בכמויות המשוקות לשוק המקומי, גידול בשיווק לתעשייה

תפוחי אדמה - כמויות ייצור לפי יעדים

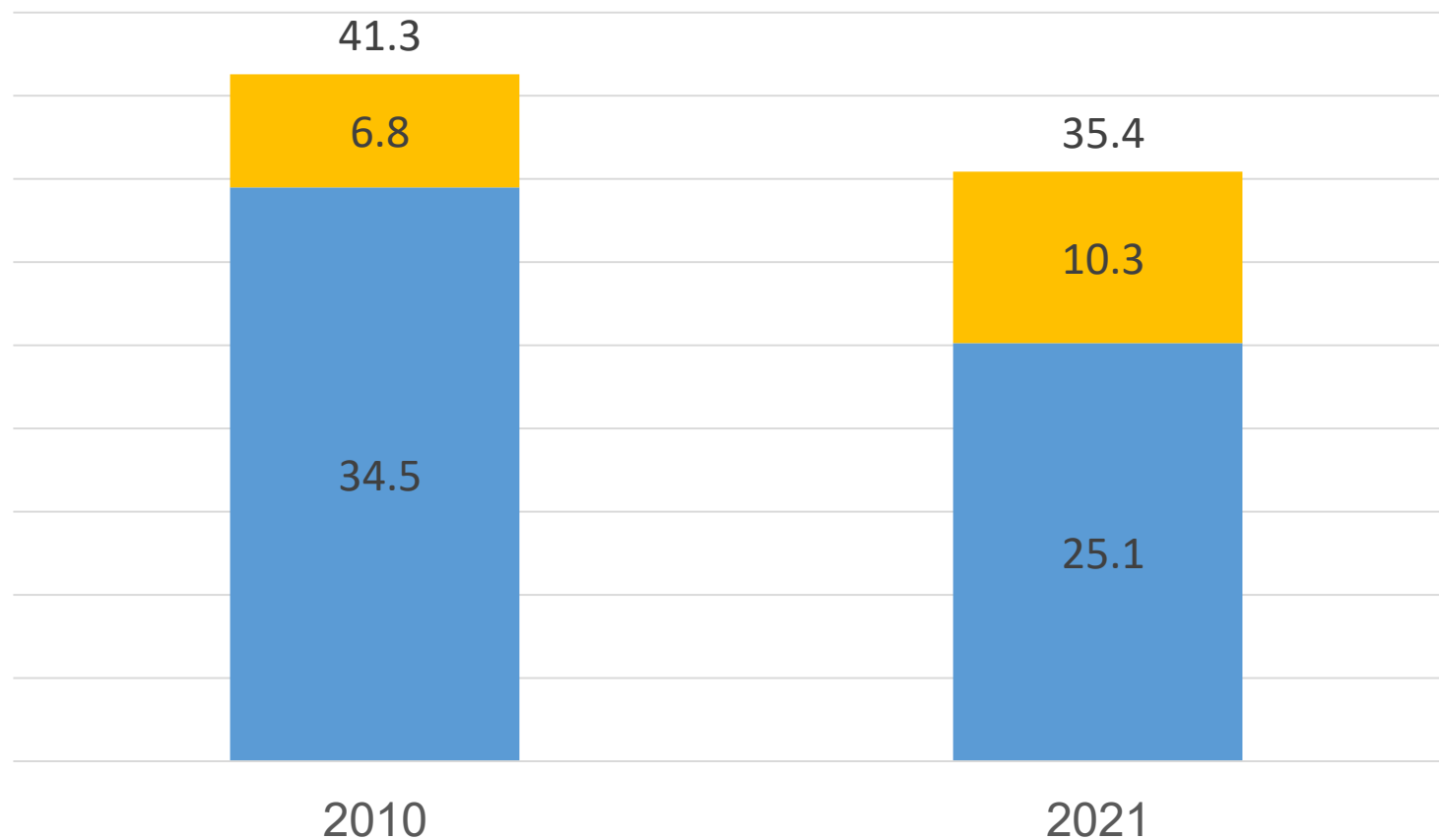

יצוא - ש"ח לק"ג* - שווי מקומי - ש"ח לק"ג* - תוצרת ביניים - יצוא - תעשייה - ש"מ

ירידה של 14% באספקה המקומית לנפש

אספקה של תפוז"א לנפש מייצור מקומי, ק"ג בשנה

קיימת סתירה בין חישוב על בסיס נתוני הייצור שמוצג פה לחישוב על בסיס נתוני סקר הוצאות משקי בית
=> נדרשת בדיקה

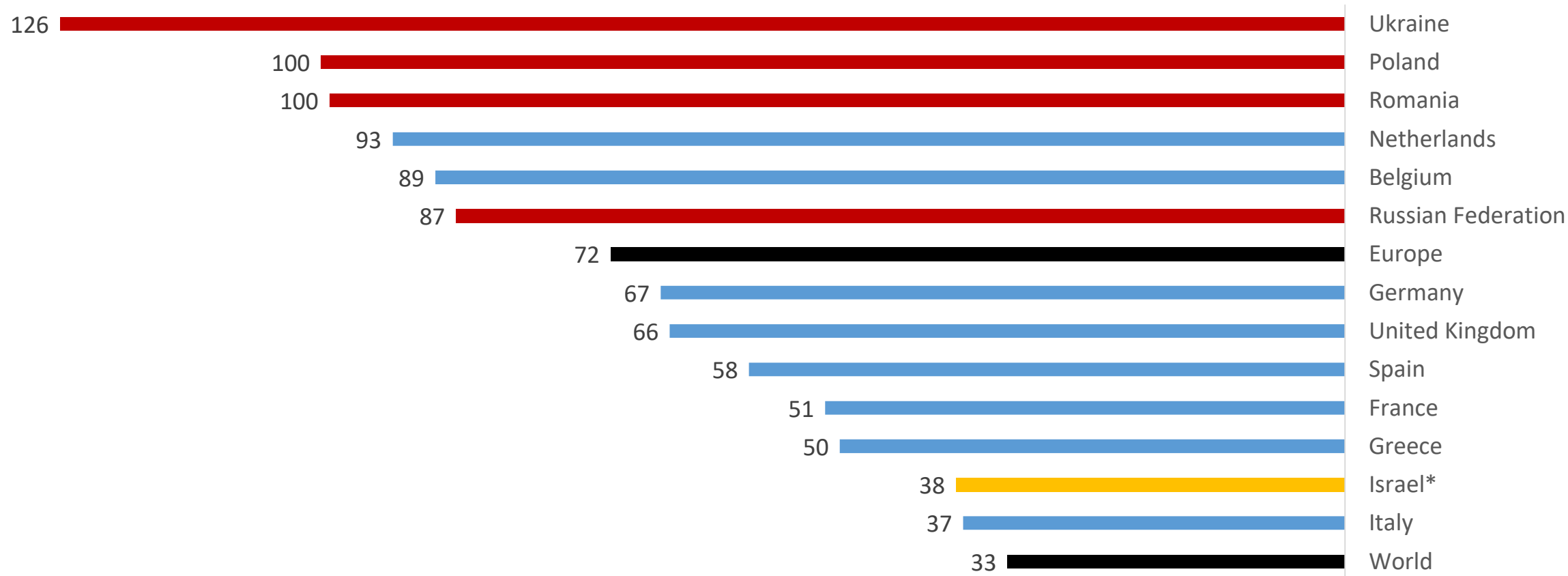
■ שוק טרי

■ תעשייה

הצריכה בישראל נמוכה יחסית בהשוואה לאירופה

אספקת תפוזים לנפש 2020 (ק"ג בשנה)

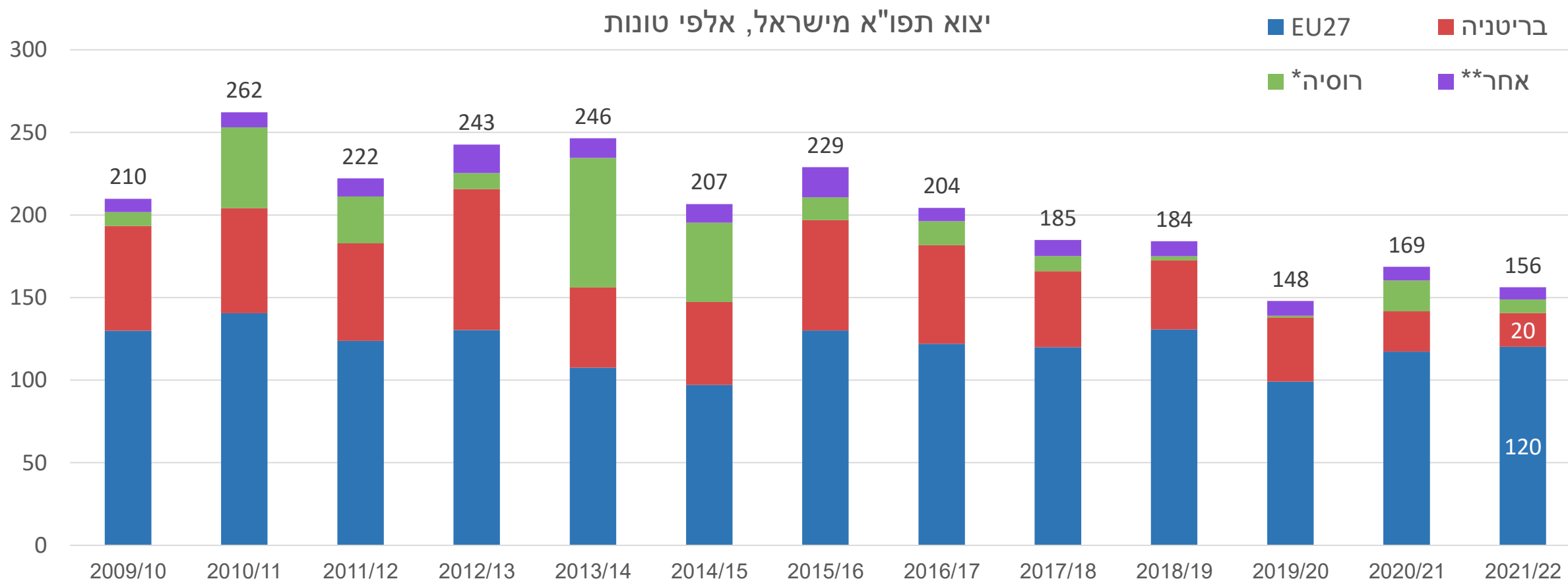
מקור הנתונים: FAO (כולל תפוזים לייצור מוצרי תפוזים למאכל)
*לפי הלמ"ס (לפי FAO האספקה לנפש בישראל בשנת 2020 עמדה על 31 ק"ג/שנה)

ירידה ביצוא תפוזי ישראל

שפל ביצוא לבריטניה

9

* כולל גם כמויות קטנות המיוצאות למדינות ברית המועצות לשעבר.
** בעיקר ייצוא לנורבגיה ושוייץ.

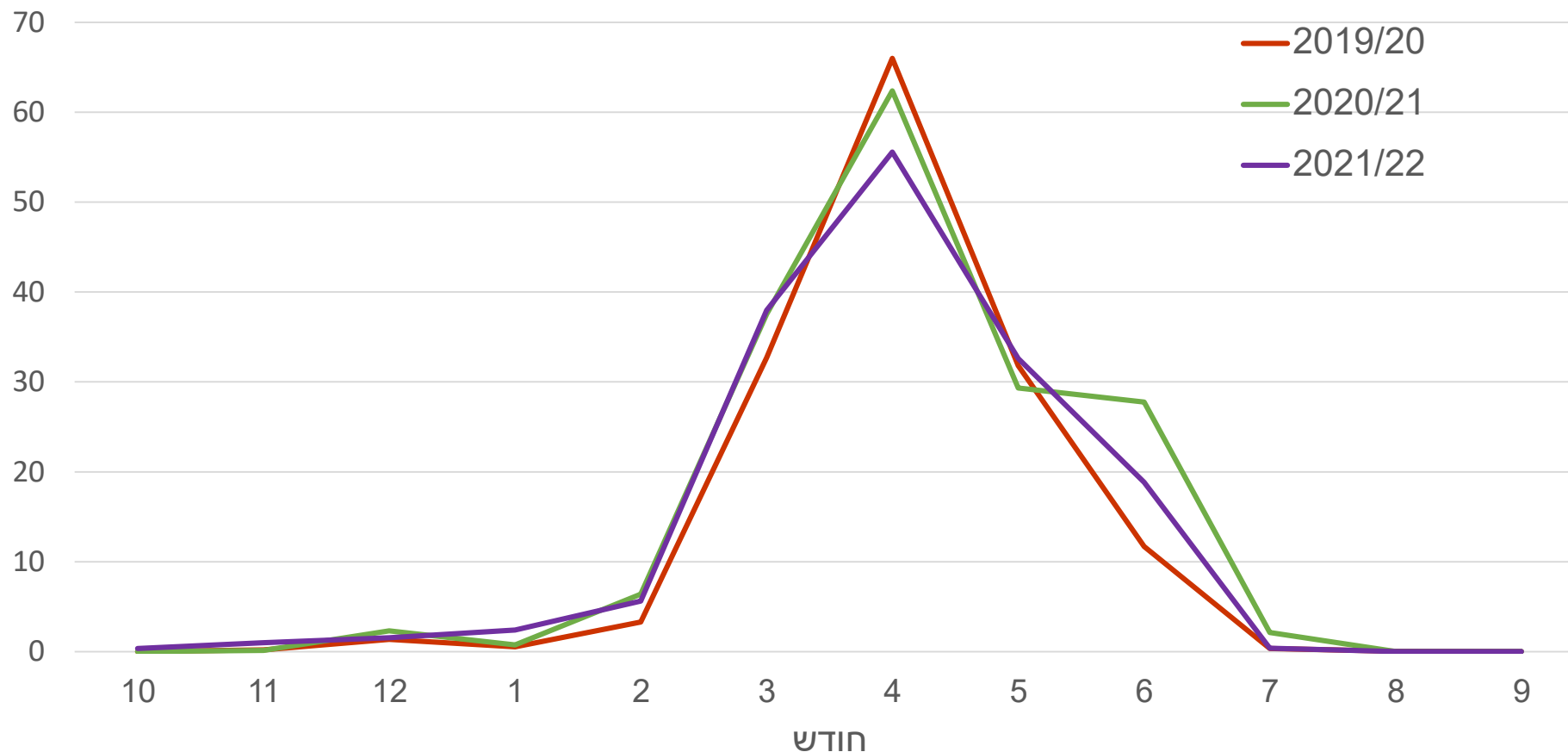
מקור הנתונים: השירותים להגנת הצומח, משרד החקלאות

משרד החקלאות ופיתוח הכפר - החטיבה למחקר, כלכלה ואסטרטגיה

חלון הזמן ליצוא – חודשי האביב

יצוא חודשי של ישראל בשלוש העונות האחרונות, אלפי טון

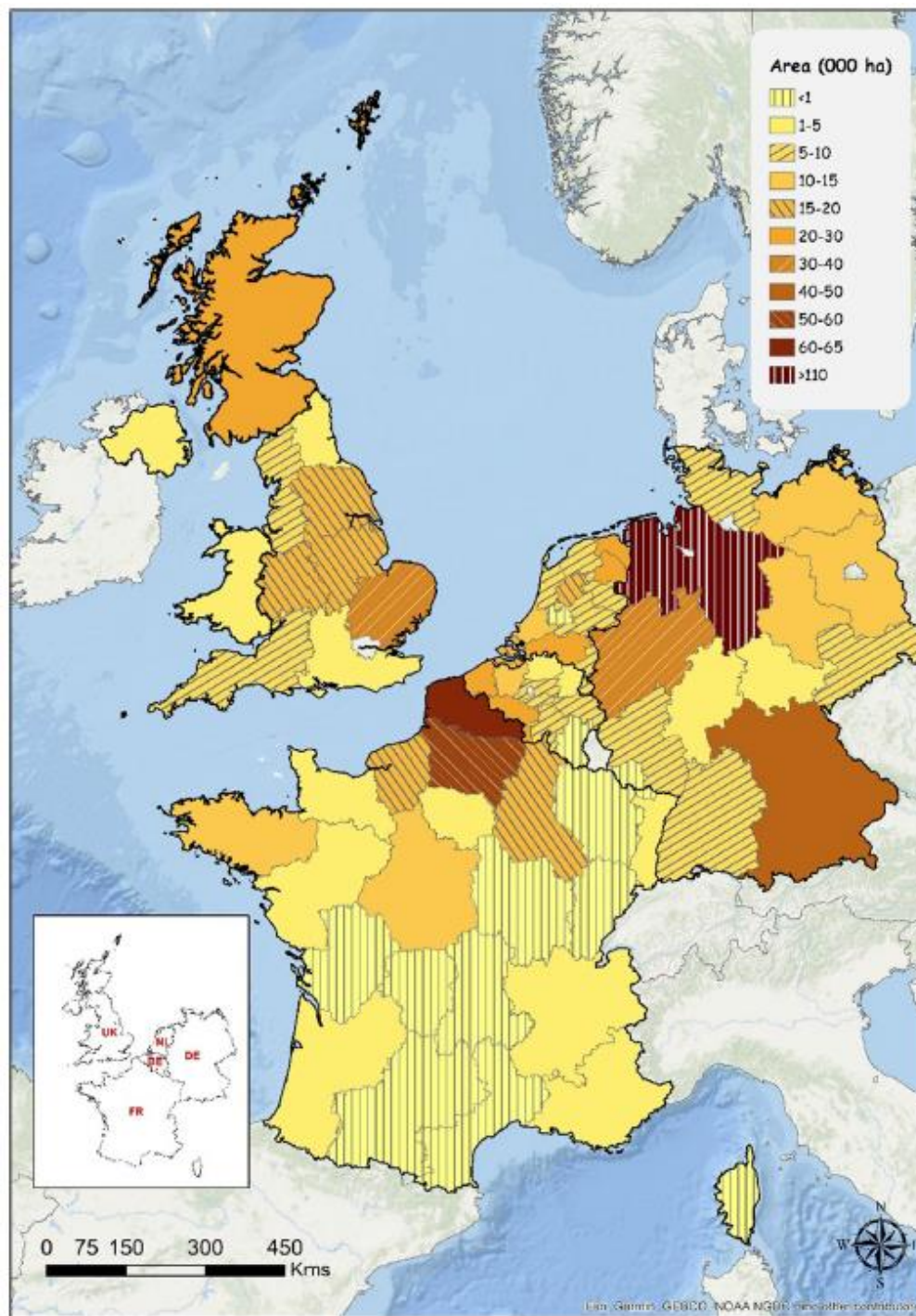

החלון מתקצר:

- העדפה לתוצרת מקומית
- רגישות למחיר בעקבות האינפלציה

שוק תפוז"א באיחוד האירופי

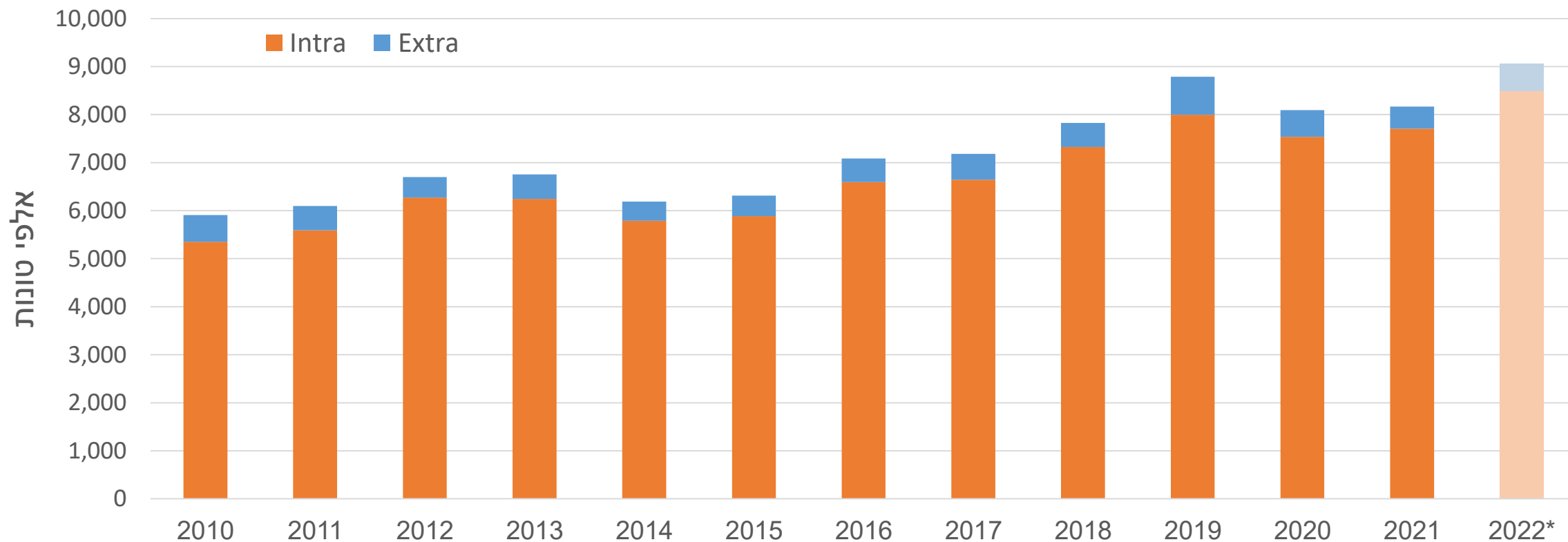
שטח גידול תפוחי אדמה

מקור:
Goffart et al., Potato Research 2022

רק כ-7% מהיבוא מגיע מחוץ לאיחוד האירופי – כ-550 אלף טון בשנה

יבוא תפוחי אדמה רגילים וחדשים למדינות האיחוד האירופי

*הערה: נתוני נוב-דצמ 2022 הוערכו לפי ממוצע חודשים ינו-אוק 2022 ואחוז הגידול המקביל בשנת 2021

מקור הנתונים: Eurostat

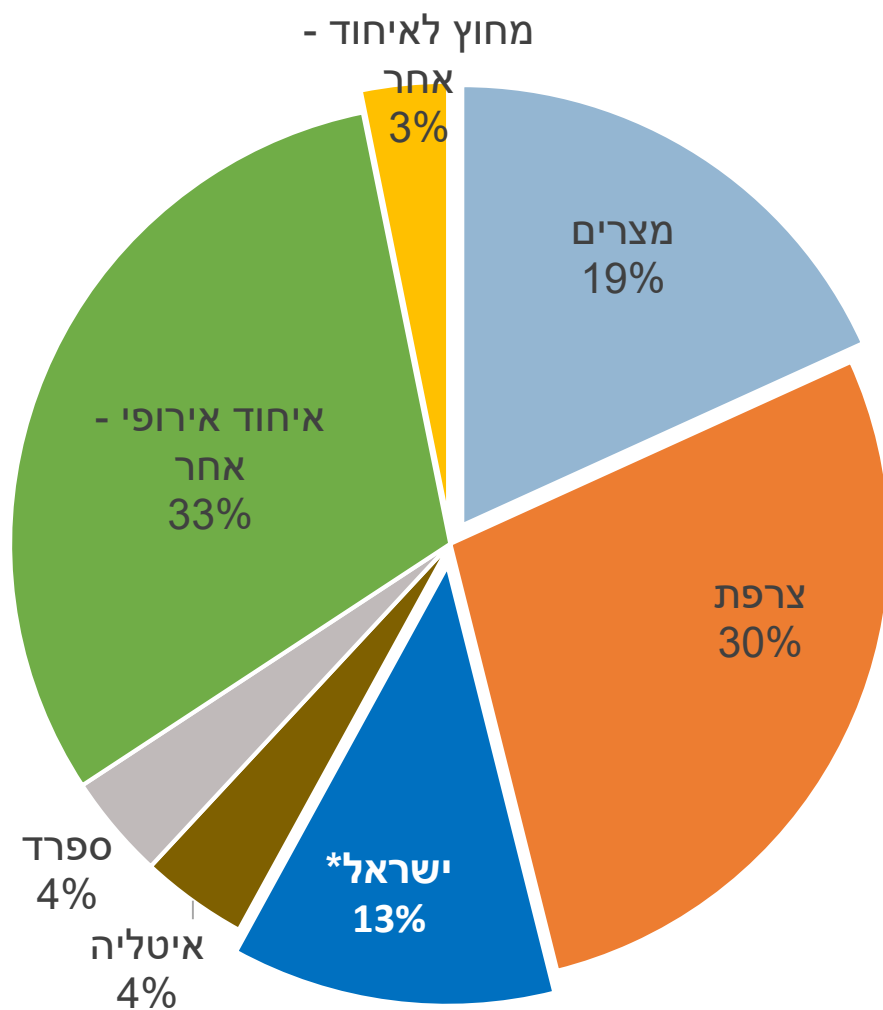
משרד החקלאות ופיתוח הכפר - החטיבה למחקר, כלכלה ואסטרטגיה

כ-35% מתפוא "א ה-חדשים" מגיעים מחוץ לאיחוד

13

באיחוד האירופי קיים מספר מכס מיוחד לתפוא "חדשים" – תפוא קטנים וטריים מתחילת העונה האירופית או מיבוא מחוץ לאיחוד האירופי, בעיקר ממצרים ומישראל.

סך יבוא תפוא "חדשים" (New Potatoes) ב-2021: כ-920 אלפי טונות.

*הנתח של ישראל ביבוא תפוא חדשים ירד מ-20% ב-2017 ל-16% ב-2019
הערה: הנתונים לישראל ומצרים כוללים גם תפוא "א שסווגו כ-"רגילים"

מקור הנתונים: Eurostat

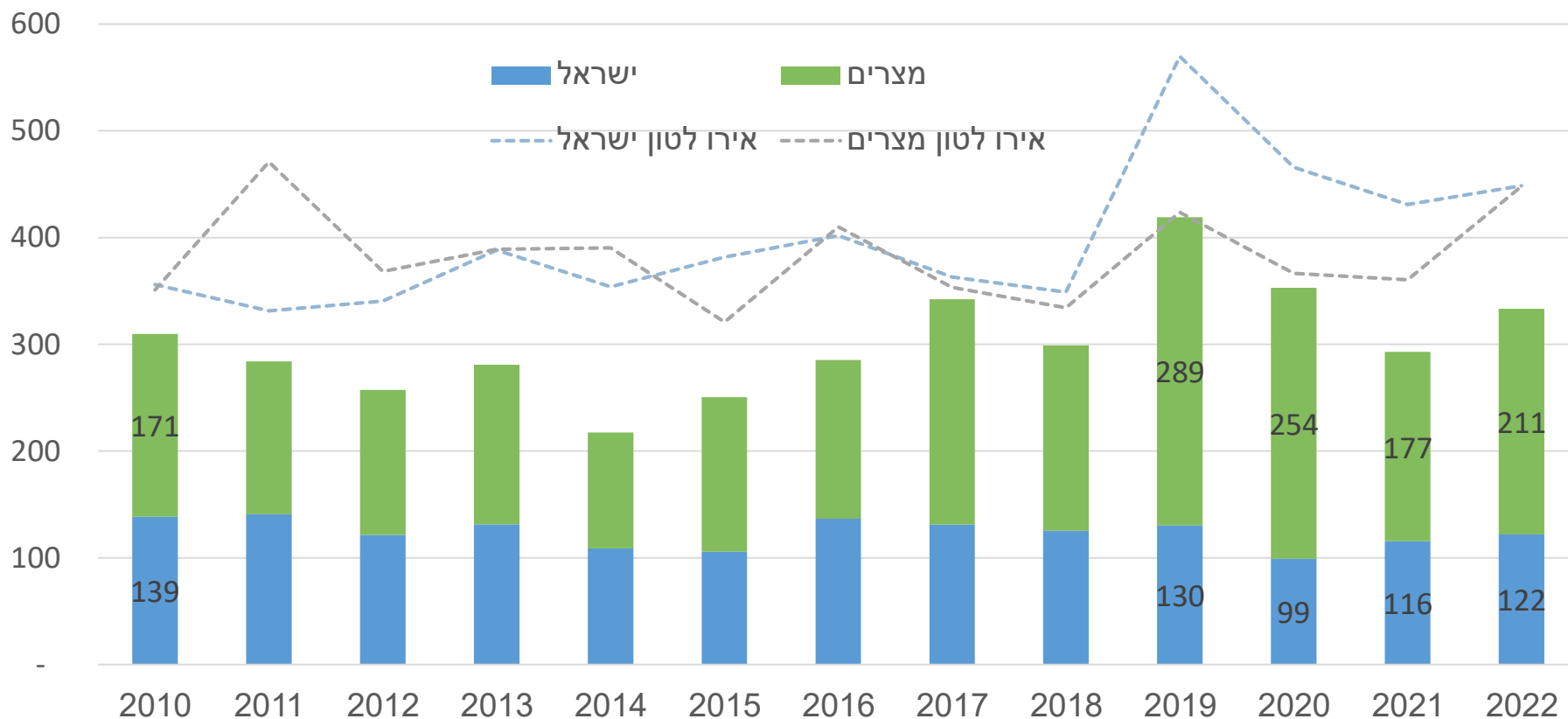
משרד החקלאות ופיתוח הכפר - החטיבה למחקר, כלכלה ואסטרטגיה

יציבות ביבוא מישראל, ירידה גדולה ביבוא ממצרים לאחר השיא ב-2019

יבוא תפוזי א מישראל וממצרים לאיחוד האירופי

מצרים - שטח תפוזי א ליצוא:
 2016/17 אלף דונם ב-
 2021 אלף דונם ב-
 2022 אלף דונם ב-
סך יצוא: כ-700 אלף טון

מקור: AMI

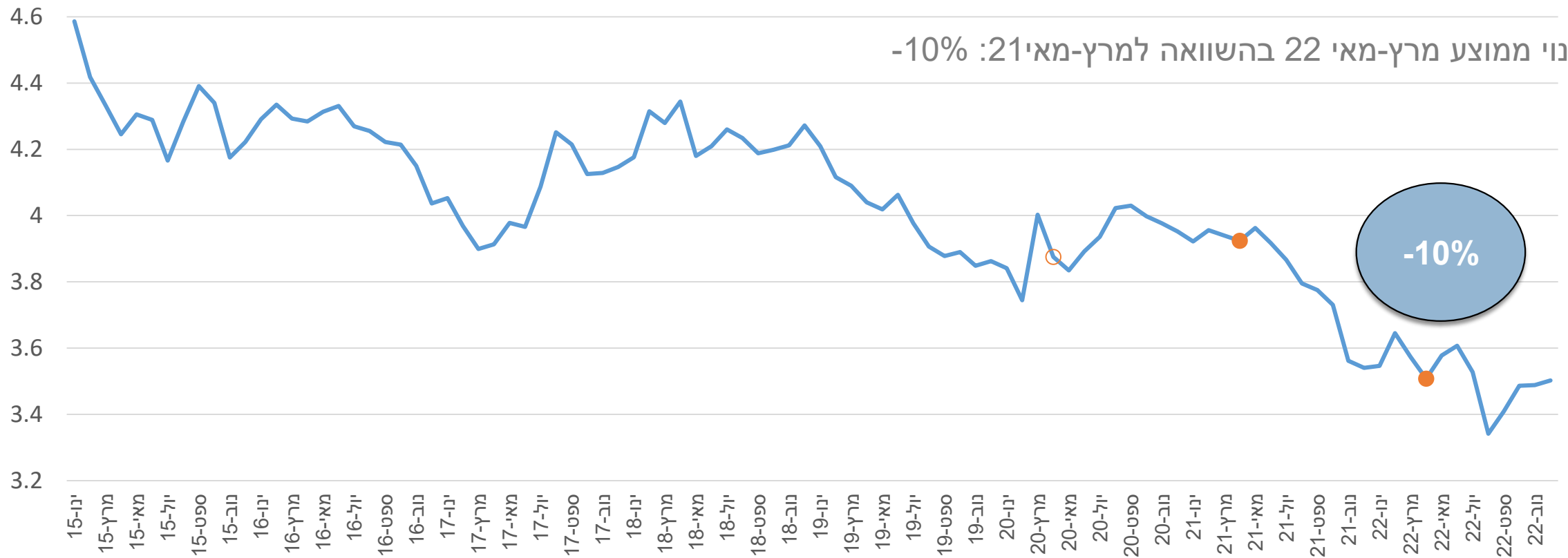

*הנתונים כוללים תפוזי א "חדשים" ותפוזי א שסווגו כ-"רגילים"
מקור הנתונים: Eurostat

ההשפעה של שער החליפין על כדאיות היצוא

שער חליפין ש"ח/אירו

שינוי ממוצע מרץ-מאי 22 בהשוואה למרץ-מאי 21: -10%

?

מה צפוי בעונת 2022/23?

Europe's great potato crisis

A long, hot summer has left tattie crops in tatters

Economist Europe Edition Oct. 2018

אינפלציה

השפעה על הביקוש לתפוז"א ומוצרי תפוז"א?

עלייה

במחירי

האנרגיה

ירידה בכמויות האחסון?

קיץ חם ויבש

טמפרטורות גבוהות בתקופת הצמיחה ברוב מדינות הייצור

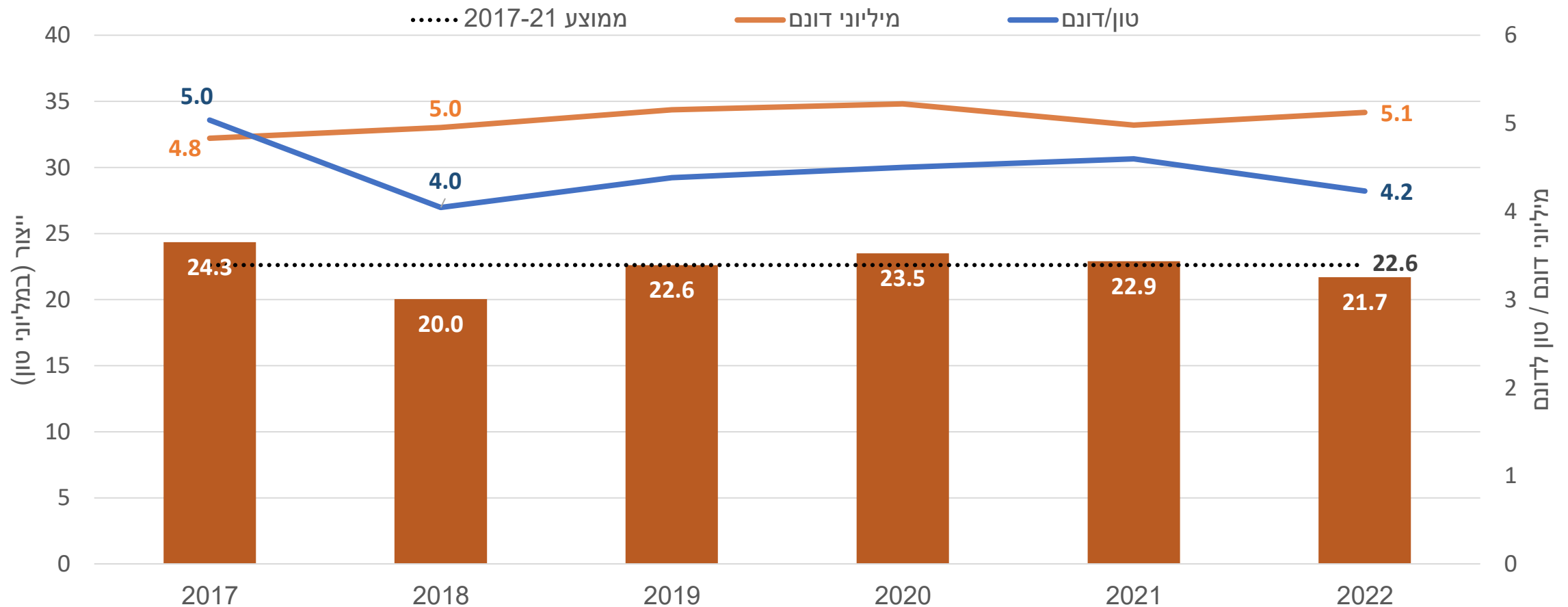
עלייה בסיכוני הגידול:

משבר האקלים, מלחמה, משבר בריאות, גישה למים, רגולציה (דשנים, חומרי הדברה), טביעת רגל סביבתית

ירידה של 5.3% בייצור בצפון מערב אירופה בהשוואה לשנת 2021

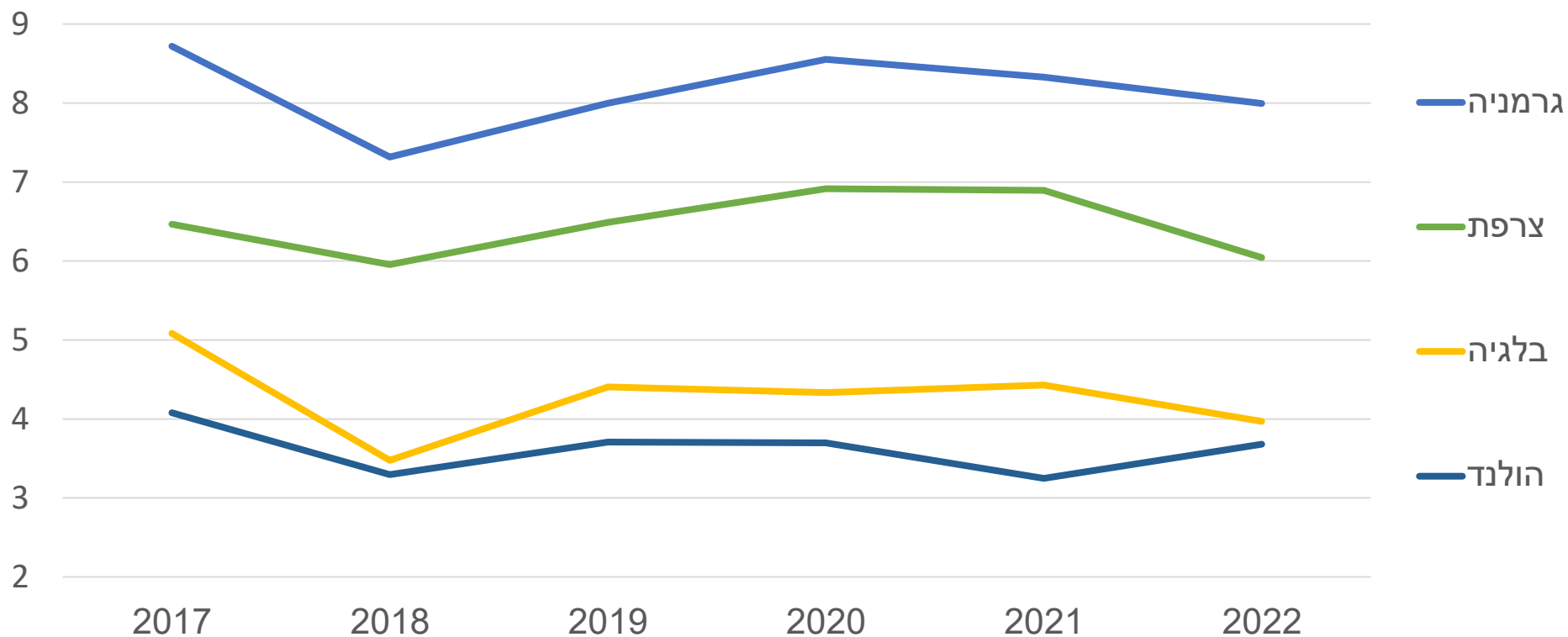
ייצור מעט נמוך מהממוצע הרב שנתי, בעקבות עלייה בשטחי הגידול וירידה ביבול לדונם

ייצור תפוז"א למאכל בצפון-מערב אירופה, מיליוני טון

2022: ירידה בייצור ברוב מדינות צפון-מערב אירופה

ייצור תפוז"א למאכל בצפון-מערב אירופה, מיליוני טון

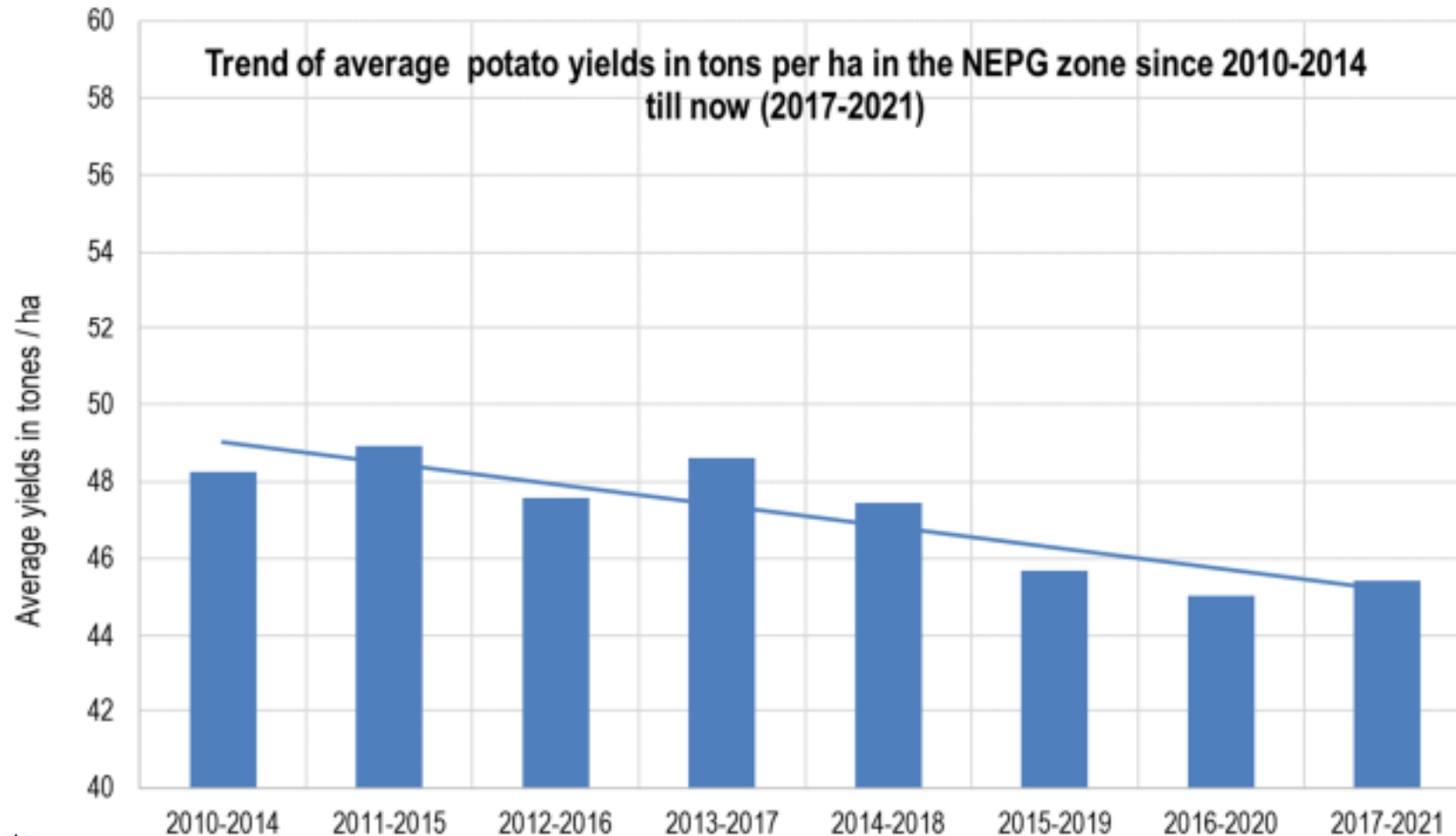
פחות תפוז"א
לשוק הטרי

צרכנים רגישים
יותר למחיר

עלייה בעלויות
ובמחירים

ירידה בתפוקה לאורך זמן מכ-4.9 לכ-4.5 טון לדונם

**הסיבה
העיקרית:
שינוי אקלים***

**התמודדות ע"י
טיפול זנים
והתאמת
ממשקי הגידול**

* גם בעיות קשורות לקרקע

שונות גדולה במחירים למגדל במכירה ללא חוזה מראש – דוגמת בלגיה

כולל חוזי מכירה הממוצע עמד על 124 אירו לטון (בין 91 ל-160 אירו)

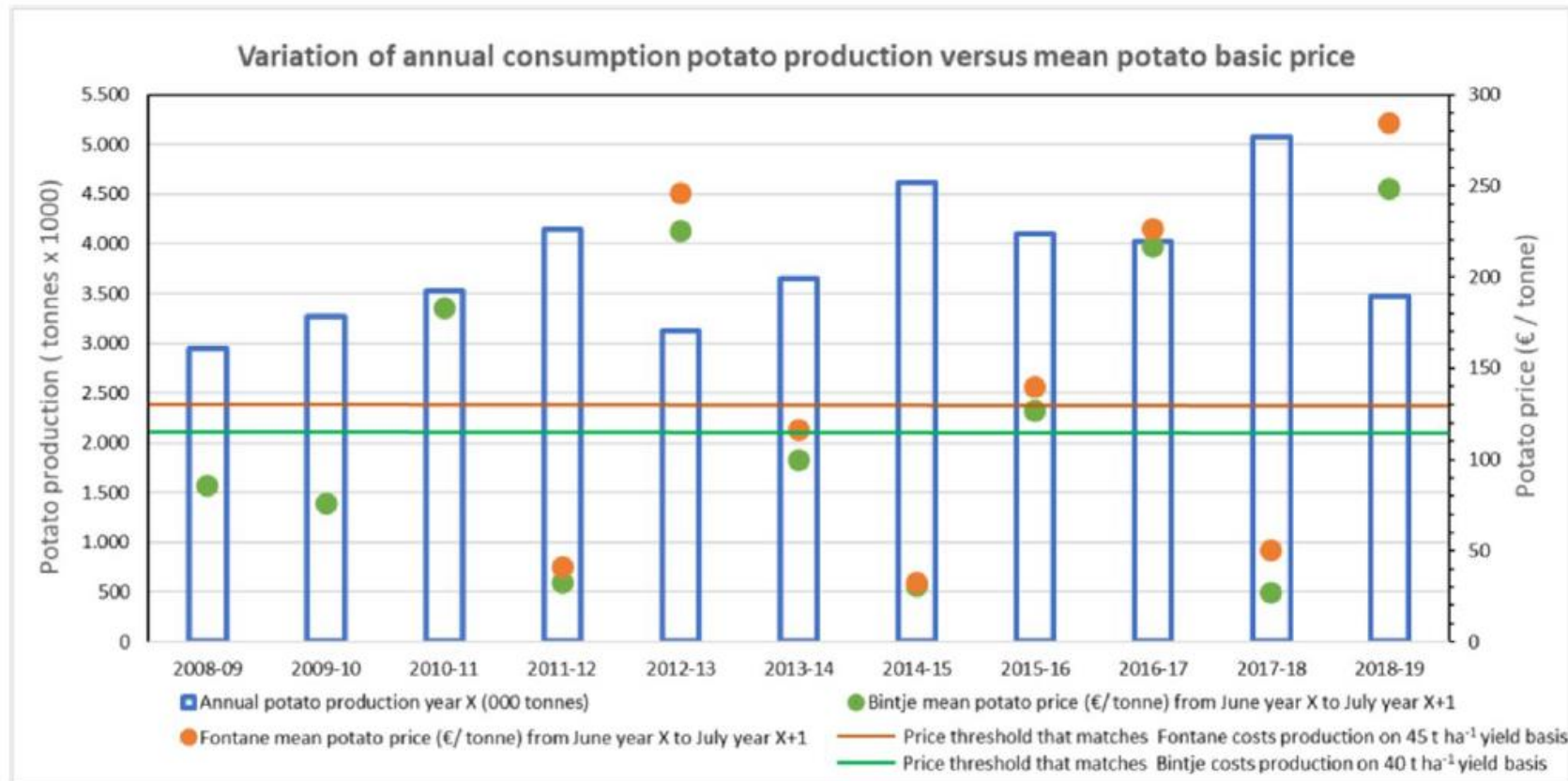

Fig. 9 Evolution of annual production of consumption potato and annual mean producer potato basic price for two main varieties (Fontane and Bintje) in Belgium over the period 2008–2019. Source: FIWAP/PCA Belgium (<https://fiwap.be/article/stocks-belges-au-1er-fevrier-2021/>)

השפעת הפחתת מכסי היבוא

הפחתת מכסים לירקות ופירות נבחרים לפי צו המכס ממרץ 2023:

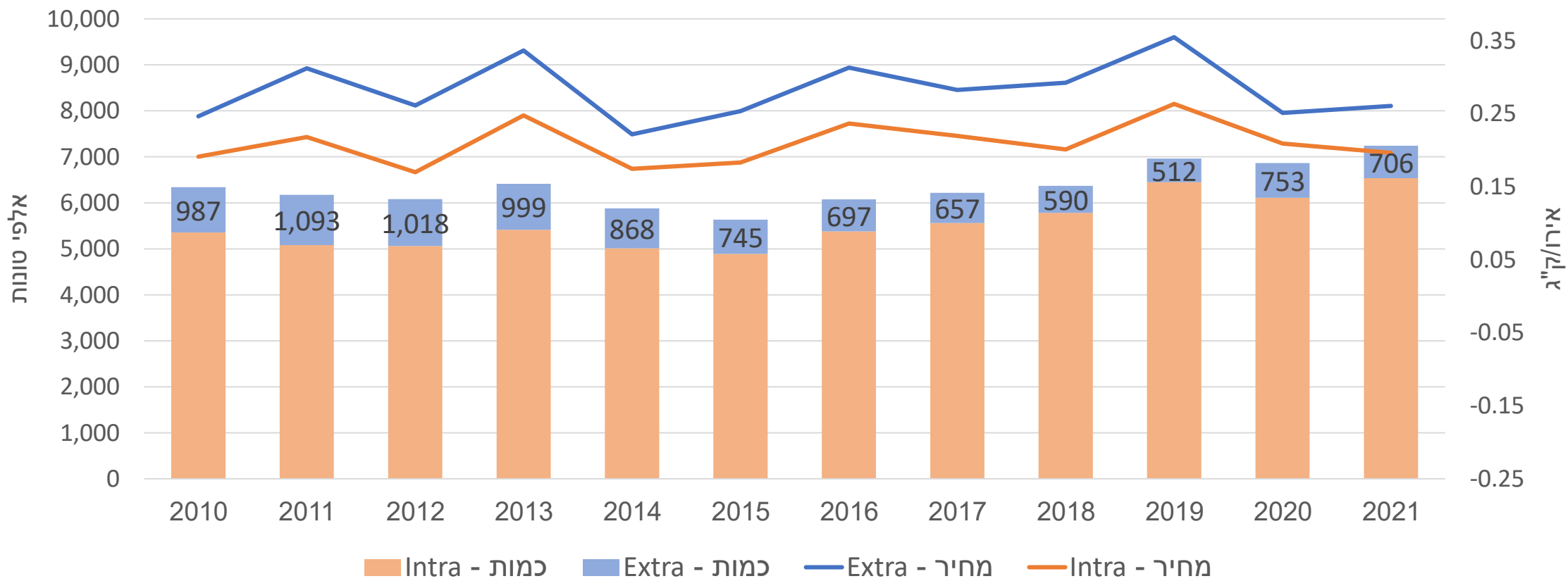
מוצר	2022	2023	2024	2025	2026	מ-2027
תפוחי אדמה	85%	75%	65%	55%	50%	50%
גזר	85%	75%	65%	55%	45%	45%
בצל	85%	70%	60%	50%	40%	40%
בטטה	85%	70%	60%	50%	40%	40%
פלפלים	85%	70%	60%	50%	40%	40%
עגבניות	85%	70%	60%	50%	40%	30%
מלפפונים	85%	70%	60%	50%	40%	30%
תפוחים	85%	70%	60%	50%	40%	30%

צו תעריף המכס,
16.3.2022

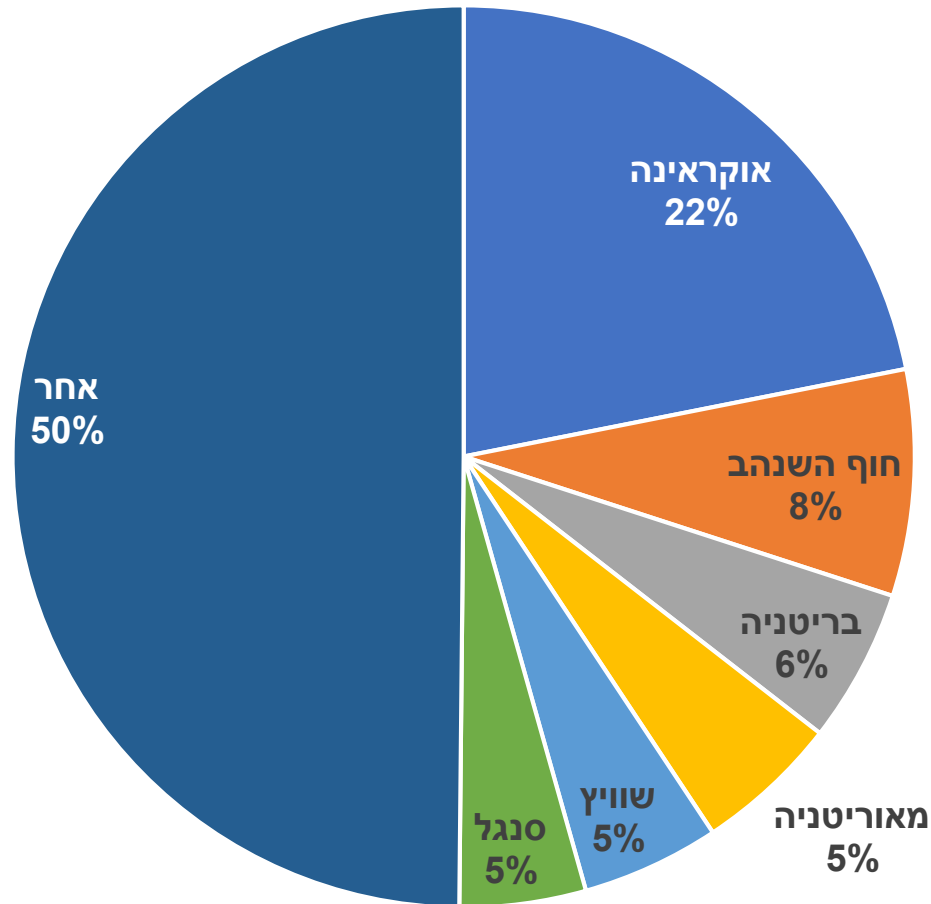
האיחוד האירופי מייצא כ-700 אלף טון תפוזים למדינות מחוץ לאיחוד

כמות ומחיר יצוא תפוזים ממדינות האיחוד האירופי

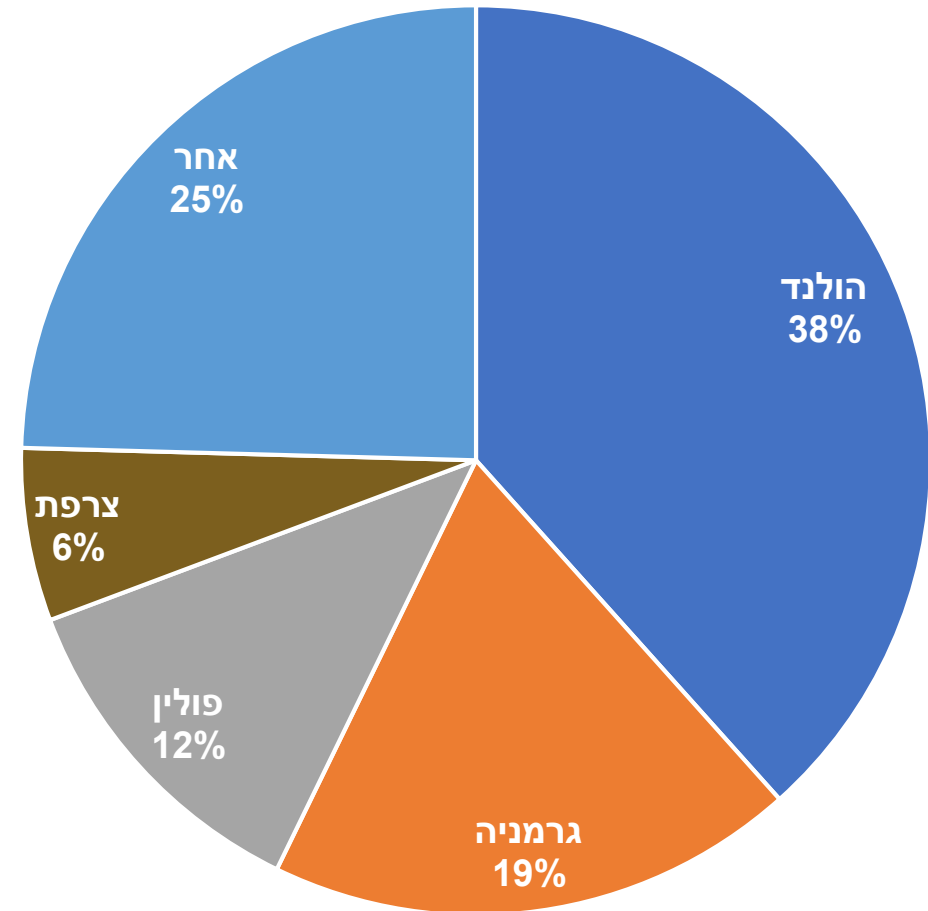

יצוא תפוז"א למאכל מהאיחוד האירופי - מדינות הייצוא והיעדים המובילים, 2021

התפלגות כמויות הייצוא לפי יעד

התפלגות כמויות הייצוא לפי מדינות מקור

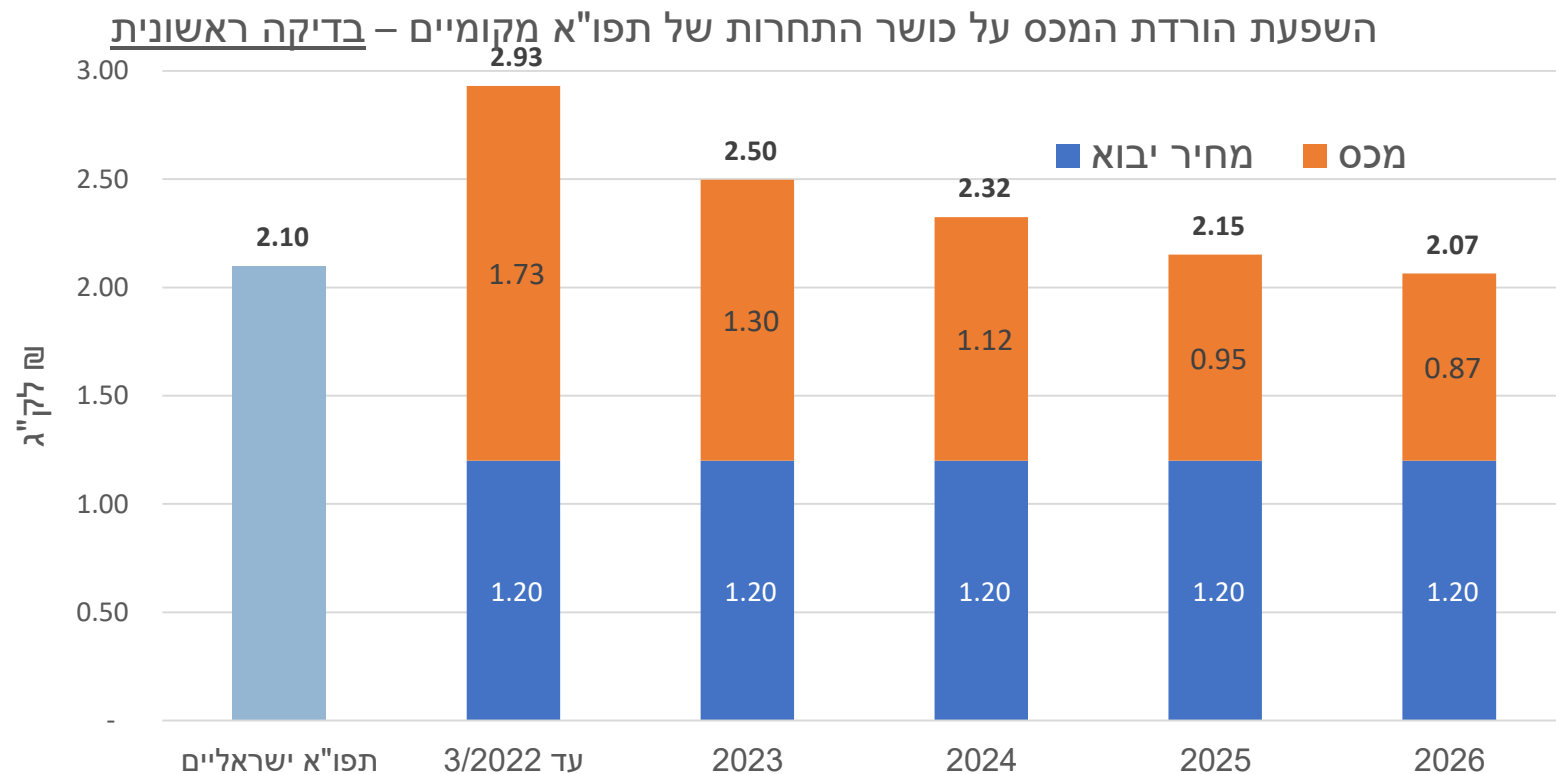
מקור הנתונים: Eurostat

משרד החקלאות ופיתוח הכפר - החטיבה למחקר, כלכלה ואסטרטגיה

הורדת המכס עלולה ליצור יתרון מחיר לתפ"א מיבוא

בדיקה ראשונית, לא נלקחה בחשבון תמיכה לדונם

- קיימת תנודתיות גדולה במחירי היצוא תפ"א מאירופה.
- איום היבוא העיקרי בסתיו בתקופת האסיף באירופה, כתוצאה ממחירים נמוכים יחסית שם ומחירים גבוהים יחסית פה.
- בעונות עם יבולים גבוהים באירופה יתכנו מחירי יבוא של כ-1 ש"ל לק"ג ואף פחות.
- מחיר יבוא ממוצע ב-2021: 1.4 ש"ל לק"ג.

צילום: יעל קהל

אתגרים מרכזיים

- שינוי אקלים
 - השפעות על יבול וצריכת מים
 - מזיקים חדשים
- עלייה בעלויות ייצור
- תנודתיות מחירים בשוקי היצוא
- תחרות פוטנציאלית מיבוא